

Stockholm 2018-02-28

Skogsstyrelsen

Synpunkter på Skogsstyrelsens rapport En analys av styrmedel för skogens sociala värde

Sveriges Hembygdsförbund (SHF) lämnar här – i egenskap av landets största ideella kultur- och miljöorganisation – synpunkter enligt er remittering av rubricerad rapport.

Era utgångspunkter, slutsatser och förslag på åtgärder:

Ni har fått i regeringens uppdrag att redovisa hur skogssektorns befintliga verktyg kan användas för att bevara och utveckla skogens sociala värden. Det ingår att analysera och vid behov utveckla styrmedlen.

Er övergripande slutsats är att det finns problem när det gäller målen för skogens sociala värden, för att målen är vaga och fördelade på olika politikområden. Detta gör det svårt för er att analysera och ge förslag på förändringar i dagens åtgärder och styrmedel eftersom det är oklart vad dessa ska styra mot.

Ni lämnar som förslag till åtgärder för skogens sociala värden att:

- tillsammans med relevanta myndigheter göra en bred uttolkning och konkretisering av nuvarande politiska mål,
- utreda nuvarande föreskrifter och allmänna råd för tillämpning av skogsvårdslagen,
- bättre följa upp myndighetens interna arbete utvecklas,
- årligen ta fram officiell statistik,
- vidareutveckla kostnadseffektiva kommunikations- och rådgivningsinsatser,
- tydliggöra rollen mot kommuner, länsstyrelser och regioner,
- regeringen förändrar anslagstilldelningen för skydd av i tätortsnära skog och skog med höga rekreations- och friluftsvärden,
- regeringen i större utsträckning riktar uppdrag för översyn av åtgärder med koppling till efterfrågan på skogens sociala värden och
- regeringen ger Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och Boverket i uppdrag att ta fram en vägledning för skogens sociala värden och tätortsnära natur.

Vår utgångspunkt och uppfattning:

Hembygdsrörelsen uppmärksammar, tar tillvara, använder och tillgängliggör landskapets sociala värden i mycket stor omfattning. En betydande del av detta sker i eller i relation till skogen – med särskilt fokus på skogens kulturarv. Ofta används och tillgängliggörs skogens sociala värden utanför skogen; exempelvis i utställningen eller berättarkvällen på hembygdsgården om hur livet i skogen var förr.

Ni har gjort en gedigen utredning och analys av skogssektorns verktyg och styrmedel för skogens sociala värden. Era slutsatser om spretiga och otydliga mål för skogens sociala värden är rimliga och era förslag på åtgärder likaså.

Landskapets sociala värden, oavsett om det handlar om skogslandskap, odlingslandskap, skärgårdslandskap eller fjälllandskap, handlar om landskapets historiska värden – eller dess kulturarv – i mycket större omfattning än vad ni ger uttryck för i rapporten, och särskilt det kulturarv som inte är kulturella ekosystemtjänster, utan sociala tjänster eller *kulturarvstjänster* (se vårt remissvar på er rapport om skogens ekosystemtjänster från 2017).

Om skogens *alla* sociala värden ska kunna tas tillvara och användas utifrån den potential de har för hållbar utveckling, måste de uppmärksammas i aktörernas grundläggande syn på vad sociala värden, miljö, skog och landskap är och omfattar.

Det synsätt vi ser i rapporten och i miljöarbetet av idag är att skogens sociala värden i allt större utsträckning omfattar de ekologiska värdena i skogen och upplevelsen av skogen i sig, men inte det kulturarv som finns i skogslandskapet, och som fysiskt ofta uttrycks i de kulturmiljöer skogen av idag växer i. Sådana miljöer, som kolbottnar, kolarkojor och körvägar samt skogen i sig - i beståndens utseende, skötsel, brukande, belägenhet och ålder - kan också berätta om skogens eller skogsbrukets historia, och där det sociala värdet baseras på hur vi kan läsa, förstå och *uppleva skogslandskapet*. Det sociala värdet och tillgängliggörandet av detta sociala värde är två av skogens många kulturarvstjänster.

Ett uttryck för det ekologifokuserade synsättet tydliggörs i rapporten genom ert förslag om att regeringen bör ge Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och Boverket i uppdrag att ta fram vägledning för skogens sociala värden och tätortsnära natur (eller skog?). Vi anser att om skogens sociala värden även omfattar kulturarvet, bör också Riksantikvarieämbetet vara aktuella för detta uppdrag – särskilt i den socialt sett viktiga frågan om att utveckla tillgången till tätortsnära skog.

Ett socialt värde – som ett stort järnåldersgravfält – kan i hela sin utsträckning ligga i både skogen och i öppen jordbruksmark, intill havet. Detta pekar på att åtgärder för mål och vägledning för skogens sociala värden torde ingå i ett myndighetsgemensamt arbete om att uttolka och konkretisera mål och ta fram vägledning för *landskapets sociala värden* i stort och för *social infrastruktur* som viktigt komplement till den gröna eller blå infrastrukturen. Oavsett hur arbetet går vidare anser vi Riksantikvarieämbetet vara en given deltagare i det.

Slutord

Vi anser att ert arbete med skogens sociala värden, och vilka företeelser i landskapet dessa värden omfattar, behöver utvecklas (vi hänvisar igen till vårt svar på er remiss om rapportering av skogens ekosystemtjänster från 2017) till att i mycket högre grad omfatta också landskapets kulturvärden. Utvecklingen behövs redan nu för att göra era analyser, slutsatser och åtgärdsförslag i rapporten än bättre och mer omfattande. Här hänvisar vi till att ta mer stöd i landskapsbegreppet och dess användning enligt Europeiska landskapskonventionen – med fokus på människan i landskapet och på det lokala inflytandet över dess värden, tillvaratagande och förändring.

Den beklagligt korta remisstiden har gjort det svårt att lämna specifika och detaljerade synpunkter av hög kvalitet i denna för oss viktiga fråga. Våra synpunkter är därför tyvärr och i huvudsak av allmän och strategisk karaktär. Vi ser fram emot en fortsatt diskussion om och utveckling av skogens, och landskapets, sociala värden efter er rapportering.

För Sveriges hembygdsförbund, på styrelsens uppdrag

Jan Nordwall
Generalsekreterare

Michael Lehorst
Kulturmiljöstrateg